

Hoofdstuk 10: “De wederkomst vond plaats toen Jeruzalem viel”

Volgens een groeiend aantal christenen ligt de wederkomst van Christus al achter ons, en heeft in het jaar 70 plaatsgevonden. Hun Bijbeluitleg staat bekend als “het preterisme”, beter gezegd: “volledig” of “consequent” preterisme. Zij baseren hun standpunt op de volgende redenering:

De Here zei tegen Zijn discipelen, dat er op de tempelberg en in de stad Jeruzalem “geen enkele steen op de andere gelaten zou worden” (Matth. 24:2). Waarop de discipelen vroegen: “Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken van Uw komst en van de voleinding van de eeuw?” (Matth. 24:3). De toespraak die de Here vervolgens hield, was bedoeld als antwoord op de vraag, wanneer Jeruzalem zou worden verwoest en er in de stad geen steen op de andere zou worden gelaten. Over het teken dat aangaf dat de verwoesting van de tempel, Zijn komst en de voleinding van de eeuw nabij waren, zei Hij: “Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting... zult zien staan... laten *dan* zij die in Judéa zijn, vluchten... Want er zal *dan* een grote verdrukking zijn...” (Matth. 24:15 e.v.).

Volgens de Heiland zou Zijn wederkomst onmiddellijk ná die grote verdrukking plaatsvinden. Hij zei immers: “*Terstond nu* na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen wankelen. En *dan* zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in de hemel, en *dan* zullen alle stammen van het land weeklagen en zij zullen *de Zoon des mensen zien komen op de wolken...*” (Matth.24:29-30). De komst van de Here heeft “*terstond na*” het beleg van Jeruzalem plaatsgevonden. Tijdens dat beleg kwamen er volgens de geschiedschrijver Flavius Josephus bijna één miljoen Joden om. Bovendien maakte het beleg een einde aan de door God ingestelde eredienst in de tempel. Het was een “grote verdrukking als er niet is geweest van het begin van de wereld af tot dan toe, en ook geenszins meer zal komen” (Matth. 24:21). De wederkomst van Christus was een komst ten oordeel. Hij kwam op de wolken toen Jeruzalem viel.

Op grond van de evangelietekst zou je christenen die deze opvatting verdedigen natuurlijk allerlei vragen kunnen stellen:

1. Was het evangelie van het koninkrijk in het jaar 70 al over het hele aardrijk gepredikt, tot een getuigenis voor alle volken? (Matth. 24:14).
2. Heeft de gruwel van de verwoesting tijdens het beleg van Jeruzalem door Vespasianus en Titus al in de heilige plaats gestaan? (Matth. 24:15).
3. Zijn de discipelen op tijd naar de bergen gevlucht, vóóordat de grote verdrukking begon? (Matth. 24:16-20).

4. Zijn zon en maan toen verduisterd, en zijn de sterren van de hemel gevallen? Hebben de krachten van de hemelen toen gewankeld? (Matth. 24:29).
5. Is het teken van de Zoon des mensen al verschenen? (Matth. 24:30).
6. Hebben alle stammen van het land in het jaar 70 geweeklaagd? (Matth. 24:30)
7. Heeft de bevolking van Judéa de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel, met kracht en grote heerlijkheid? (Matth. 24:30)
8. Zijn Gods uitverkorenen in het jaar 70 bijeen verzameld uit de vier windstreken? (Matth. 24:31)

Al deze vragen worden door aanhangers van het preterisme bevestigend beantwoord. Hun antwoorden komen op het volgende neer.

Alle volken waren in het jaar 70 al bereikt

Volgens de apostel Paulus was het evangelie tijdens zijn leven al gepredikt aan “alle volken” en verkondigd “in de hele wereld”. Hij schreef in zijn brieven immers:

“Hem nu die machtig is u te bevestigen... naar mijn evangelie en... [de] verborgenheid... die nu is geopenbaard en... tot geloofsgehoorzaamheid *aan alle volken is bekend gemaakt*, [de] alleen wijze God... Hem zij de heerlijkheid...! (Rom. 16:25-27)

“Uw geloof wordt rondverteld *in de hele wereld*” (Rom. 1:8)

“U... heeft Hij echter nu verzoend... [aangezien] u... zich niet laat afbrengen van de hoop van het evangelie dat u gehoord hebt, *dat gepredikt is in [de] hele schepping die onder de hemel is...*” (Kol. 1:21,23)

“Daarvan hebt u tevoren gehoord door het woord van de waarheid van het evangelie dat tot u gekomen is, zoals het ook *in de hele wereld vrucht draagt en groeit*, evenals ook onder u...” (Kol. 1:5-6)

“*In elke plaats* is uw geloof jegens God uitgegaan” (1 Thess. 1:8)

In bovenstaande Bijbelteksten moeten we onder “de hele wereld”, “de ganse schepping”, of “alle volken”, verstaan: de landen rond de Middellandse Zee die in de Oudheid werden aangeduid als “de bewoonde wereld” (Gr. *oikoumene*, vgl. Luk. 2:1). In heel dat gebied heeft het evangelie vóór het jaar 70 al geklonken. Matth. 24:14 is volgens preteristen óók vervuld in de eerste eeuw. Het “evangelie van het koninkrijk” is destijds al gepredikt tot een getuigenis voor alle volken, en daarna kwam in het jaar 70 het einde. Het tijdperk van de wet werd definitief afgesloten en de eeuw van het nieuwe verbond (Hebr. 8:13) of “de tijd van het herstel” (Heb. 9:10) brak aan.

De gruwel heeft al in Jeruzalem gestaan

Volgens de uitleg van het preterisme stond de “gruwel van de verwoesting” eens in de stad Jeruzalem, waarna er in die stad geen steen op de andere werd gelaten. Op de vraag wat die gruwel inhield worden er echter uiteenlopende antwoorden gegeven. Volgens velen is “gruwel der verwoesting” beeldspraak voor: het opslaan van legerkampen op gewijde grond. De evangelienschrijver Lukas heeft de woorden van de Here Jezus namelijk anders weergegeven dan Mattheüs. Bij Mattheüs lezen we:

“Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting... zult zien staan in [de] heilige plaats, laten dan zij die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen” (Matth. 24:15-16)

En bij Lukas luidt dit vers:

“Wanneer u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan dat haar verwoesting nabij gekomen is. Laten dan zij die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen” (Luk. 21:20-21).

“Jeruzalem omsingeld door legerkampen” is blijkbaar een synoniem van “de gruwel der verwoesting in de heilige plaats”. Met “de heilige plaats” (Matth. 24:15) is gezien de paralleltekst in Luk. 21:20 niet de tempel bedoeld, maar de stad. Heel Jeruzalem is immers “heilig” (Matth. 4:5, Dan. 9:24). In Luk. 21:20 staat voor “omsingeld” een woord dat “omringd” betekent. Met de genoemde “legerkampen” kunnen kampen van de Romeinen, maar ook kampen van Joodse vrijheidsstrijders zijn bedoeld. Zodra er bij Jeruzalem voorbereidingen voor de oorlog werden getroffen, moesten de discipelen van de Here Jezus vluchten.

Volgens een andere uitleg heeft de term “gruwel van de verwoesting” betrekking op het feit, dat de Zeloten op zeker moment het tempelcomplex als fort gingen gebruiken. Voor dat doel brachten ze oorlogstuig in het huis van God, een “verwoestende gruwel waar het niet behoort” (Mar. 13:14). En ze vergrepen zich schaamteloos aan de voorraden voor de priesters en de eredienst, die in het tempelcomplex waren opgeslagen.

Volgens een derde uitleg werd de gruwel opgericht toen de troepen van de Romeinse veldheer Cestius Gallus de stad naderden, in het jaar 66, en hun vaandels bij Jeruzalem oprichtten – adelaars waaraan de soldaten offers brachten en die door de Joden werden beschouwd als afgodsbeelden. Om onduidelijke redenen trokken de Romeinse troepen zich daarna plotseling terug. De Joden die voor onafhankelijkheid wilden strijden stroomden vervolgens *en masse* naar Jeruzalem. Maar de discipelen van de Here, die door hun Meester waren gewaarschuwd, vluchtten juist de stad uit. Vanwege de onverwachte terugtocht van de Romeinen kregen de discipelen gelegenheid om de stad te ontvluchten.

De christenen zijn gevlucht

Volgens Eusebius en Epiphanius, geschiedschrijvers uit de Oudheid, werden de christenen in Jeruzalem door een engel aan de woorden van hun Meester herinnerd, zodat ze op het juiste moment de wijk namen naar de stad Pella, in het huidige Jordanië⁵⁵. De discipelen van de Here Jezus hebben de ellende van de Joodse oorlog niet meegemaakt.

De krachten van de hemelen hebben gewankeld

Over een “verduistering van zon en maan” en over het “vallen van de sterren” (Matth. 24:29) wordt gesproken in vele oordeelsprofetieën uit het Oude Testament.

De profeet Jesaja heeft voorzien dat de stad Babel “weldra” zou worden verwoest door de Meden (Jes. 13:1,17-22). In dat verband schreef hij: “De sterren en de sterrenbeelden des hemels doen hun licht niet stralen, de zon is bij haar opgang verduisterd en de maan laat haar licht niet schijnen” (Jes. 13:10).

Jesaja kondigde bovendien een ontzagwekkend gericht aan, dat in het land Edom zou plaatsvinden. Over dat oordeel merkte hij op: “Al het heer des hemels vergaat en als een boekrol worden de hemelen samengerold; al hun heer valt af...” (Jes. 34:4).

Volgens een Godsspraak van de profeet Ezechiël zou er spoedig een einde komen aan de macht van Farao, de koning van Egypte. Over die machthebber zei de HERE: “Wanneer ik u [Farao] uitblus, befloers ik de hemel en verduister ik de sterren, de zon overdek ik met wolken, en de maan doet haar licht niet schijnen. Al de stralende lichten aan de hemel verduister ik om uwentwil: duisternis breng ik over uw land” (Ezech. 32:7-8). Egypte zou worden overwonnen door de koning van Babel (Ezech. 32:11 e.v.).

Over een toekomstige koning (Antiochus IV Epiphanes) zei de ziener Daniël: “Zijn grootheid reikte tot aan het heer des hemels, en hij deed er van het heer, namelijk van de sterren, ter aarde vallen, en vertrapte ze” (Dan. 8:10). Deze Syrische koning zou de Joden enkele eeuwen later met geweld helleniseren en de tempel in Jeruzalem ontwijden.

“Zon en maan”, “het heer des hemels” of “de sterren” is in de Bijbel soms beeldspraak voor gezagsdragers. In de droom van Jozef (Gen. 37:8-10) werden zijn vader Jakob, zijn moeder Rachel en zijn elf broers vertegenwoordigd door de zon, de maan en elf sterren. Wanneer de profeten een verduistering van zon, maan en sterren, of een val van de sterren van de hemel aankondigden, dan betekende dit dat de koning van Babel

---

⁵⁵ De historische betrouwbaarheid van deze overlevering is verdedigd door P.H.R. van Houwelingen (2003) *Fleeing Forward: The Departure of Christians from Jerusalem to Pella*. Westminster Theological Journal 65:181-200.

en zijn provinciebestuurders (Jes. 13:10), de leiders van het land Edom (Jes. 34:3-5), of de Farao en zijn rijksgroten (Ezech. 32:6-8) hun macht zouden verliezen. Antiochus Epiphanes zou vele priesters tot afval van het verbond weten te bewegen. Hij zou “van het heer, van de sterren, ter aarde doen vallen en ze vertrappen” (Dan. 8:10). De verduistering van zon en maan, en het vallen van de sterren in Mattheüs 24:29 heeft (volgens preteristen) dus niet betrekking op het wereldeinde, maar op de verwoesting van Jeruzalem waarbij de leiders van Israël hun macht verloren en hun land in vlammen opging. Zon en maan zijn symbolen van de regerende vorst en de hogepriester, en met vallende sterren worden priesters en rabbijnen bedoeld, door wiens toekomstverwachting een streep werd gehaald.

Het teken van de Zoon des mensen is verschenen

Meestal wordt Matth.24:30 gelezen alsof er stond: “Dan zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in de hemel”, m.a.w. dan zal de Mensenzoon aan het firmament zichtbaar worden. Het is echter de vraag, of de Here Jezus dit heeft gezegd. Volgens de Griekse tekst van het NT luiden Zijn woorden: “Dan zal verschijnen het teken van de Zoon des mensen in de hemel”. Gezien de woordvolgorde is “in de hemel” een bepaling bij “de Zoon des mensen”, en niet bij het werkwoord “verschijnen”. Wanneer de Here eenmaal verheerlijkt en in de hemel opgenomen was, zou Hij op zeker moment een teken op aarde doen verschijnen. Hij zei: “Dan zullen alle stammen van het land weeklagen”. De weeklacht van de stammen is het bedoelde teken. In het jaar 70 hebben die stammen beslist geweeklaagd! Tot op de dag van vandaag is de dag waarop de tempel werd verwoest (de negende dag van de maand Av) de droevigste dag van de Joodse kalender en een dag van nationale rouw.

De stammen hebben geweeklaagd en de Zoon zien komen

“Komen op de wolken” (Matth. 24:30) heeft in het Oude Testament betrekking op het komen van God om Zijn vijanden te oordelen en Zijn uitverkorenen te verlossen. Toen de Israëlieten tijdens hun woestijnreis mopperden, verscheen de heerlijkheid des HEREN in een wolk (Exod. 16:10, Num. 11:25) en kregen zij manna en kwakfels te eten. Op de Sinai daalde de HERE neer in een donkere wolk, waaruit een stem klonk die tot Mozes sprak (Exod. 19:9, 34:5). De HERE verscheen bij allerlei gelegenheden in een wolk boven het verzoendeksel, dat op de ark lag (Lev. 16:2).

In antwoord op de smeekbeden van David kwam God hem te hulp. In Psalm 18 wordt dit ingrijpen van de HERE bezongen als een “komen van God in wolken”:

*“Hij neigde de hemel en daalde neder, donkerheid was onder Zijn voeten.
Hij reed op een cherub en vloog en zweefde op de vleugels van de wind.
Hij stelde het duister tot Zijn omhulsel, tot Zijn beschutting rondom zich,
Duistere wateren, wolkengevaarten” (Psa. 18:10-12)*

In een Godsspraak over Egypte schreef Jesaja:

“Zie, de HERE rijdt op een snelle wolk en komt naar Egypte; dan beven de afgoden van Egypte voor Hem en het hart van Egypte versmelt in zijn binnenste” (Jes. 19:1).

Natuurlijk zouden de Egyptenaren de HERE niet werkelijk op een wolk zien rijden. Maar Egypte zou door droogte worden getroffen en in verwarring geraken, vanwege “de dreigende hand van de HERE der heerscharen” (Jes. 19:2-15).

Nahum voorzigde de verwoesting van de stad Ninevé, waarbij hij over de Almachtige opmerkte: “In wervelwind en storm is Zijn weg, wolken zijn het stof Zijner voeten... De bergen beven voor Hem en de heuvelen versmelten... Wie kan standhouden voor Zijn gramschap? Wie staande blijven voor Zijn brandende toorn?” (Nahum 1:3,5-6)

Volgens christenen die menen dat de wederkomst al heeft plaatsgevonden, hebben de “stammen van het land” de Here op dezelfde manier zien komen als de Egyptenaren Hem zagen “rijden op een snelle wolk”, of de Assyriërs Hem zagen naderen in een wervelwind, met wolken onder Zijn voeten. Ze werden getroffen door de toorn van God.

De uitverkorenen zijn ingezameld

Aan de “grote verdrukking” zou een eind komen wanneer de Zoon des mensen “Zijn engelen uitzond met luid bazuingeschal”. Die heilboden zouden Zijn uitverkorenen bijeen verzamelen uit de vier windstreken, van [de] uitersten van [de] hemelen tot <de> [andere] uitersten daarvan” (Matth. 24:31). Over dezelfde bazuin wordt (volgens de uitleg van het preterisme) gesproken in de brieven van Paulus:

“Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een ondeelbaar [ogenblik], in een oogwenk, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klinken, en de doden zullen onvergankelijk worden opgewekt en wij zullen veranderd worden. Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke onsterfelijke aandoen” (1 Kor. 15:51-53)

“Want de Heer zelf zal met een bevelend roepen, met [de] stem van een aartsengel en met [de] bazuin van God neerdalen van [de] hemel; en de doden in Christus zullen eerst opstaan; daarna zullen wij, de levenden die overblijven, samen met hen in wolken worden opgenomen de Heer tegemoet in [de] lucht; en zó zullen wij altijd met [de] Heer zijn” (1 Thess. 4:16-17)

Volgens de aanhangers van het preterisme hebben de tijdgenoten van Paulus dit alles nog meegemaakt. De apostel schreef immers: “Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden... bij de laatste bazuin”. En hij schreef ook: “Wij, de

levenden die overblijven, zullen samen met hen in wolken worden opgenomen". Paulus verwachtte, dat de Here nog in zijn eigen generatie zou terugkomen. In het jaar 70, toen de Here "kwam op de wolken" heeft Hij de gestorven gelovigen opgewekt (Paulus inclusief) en gelovigen die nog in leven waren bekleed met onsterfelijkheid. Zó heeft Hij "Zijn uitverkorenen bijeen verzameld". Ze zijn nu in de hemel waar ze in de onvergankelijke heerlijkheid van de Messias mogen delen. Wij kunnen hen niet zien, want de hemelse werkelijkheid onttrekt zich aan ons oog. Maar op grond van Gods woord mogen we weten dat Gods uitverkorenen in de eerste eeuw ingezameld zijn.

Samenvatting

Tot zover de visie van het preterisme op de wederkomst. Men zou hun opvattingen als volgt kunnen samenvatten:

1. Volgens de Bijbel waren alle volken (of de hele wereld) vóór het jaar 70 al met het evangelie bereikt. Het einde dat de Here Jezus aankondigde (Matth. 24:14), is daarna ook spoedig gekomen. Toen de stad Jeruzalem viel, kwam er een einde aan de Joodse eredienst en het tijdperk van de wet.
2. De gruwel van de verwoesting (Matth. 24:15) heeft tijdens het zevende decennium van de eerste eeuw in Jeruzalem gestaan. In die tijd werd de stad door legerkampen omsingeld, de Romeinen plantten hun vaandels op heilige grond en de Zeloten ontwijdden de tempel.
3. De discipelen van de Here Jezus hebben het bevel van hun Meester gehoorzaamd (Matth. 24:15-20) en zijn gevlucht naar de stad Pella in het Over-Jordaanse. Door tijdig te vluchten werden ze bewaard voor de verschrikkingen van de grote verdrukking.
4. De verduistering van zon en maan, het vallen van de sterren en het wankelen van de krachten van de hemelen (Matth. 24:29) hebben in het jaar 70 plaatsgevonden. Deze "apocalyptische taal" is beeldspraak voor de overwinning van de Joodse natie door de Romeinen, waarbij de politieke en geestelijke leiders van het land hun macht en invloed verloren.
5. Het teken van de Zoon des mensen (Matth. 24:30) is bij de val van Jeruzalem verschenen. Onder dit teken moet het "weeklagen van de stammen van het land" worden verstaan. Toen de tempel in vlammen opging, bedreven de Israëlieten rouw.
6. De komst van Christus "op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid" (Matth.24:30) was gezien de oudtestamentische parallellen een komst ten oordeel. De stammen zagen Hem niet letterlijk op de wolken rijden, maar ze herkenden Zijn komst aan de gevolgen. Ze werden getroffen door het oordeel dat Hij aangekondigd had.

7. Gods uitverkorenen zijn in het jaar 70 bijeen verzameld, door het blazen van de laatste bazuin (Matth. 24:31). De opstanding van de gestorven gelovigen en de verandering van de nog levende uitverkorenen hebben toen plaatsgevonden, in een ondeelbaar [ogenblik], in een oogwenk" (1 Kor.15:52). Deze gebeurtenis is niet door historici vastgelegd, aangezien aardse waarnemers de geestelijke werkelijkheid niet kunnen zien.

Preteristen verdedigen hun standpunt met verve en met grote felheid. Maar... is het bewijsmateriaal dat zij aandragen wel voldoende overtuigend?

* * * * *